

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

Developing morality and ethics according to the principles of
Kalyanamitthamma 7 In the Theravada Buddhist scriptures

สังข์वाल เสริมแก้ว¹, ปานุมาร์ต เนโส², สมบูรณ์ จารุณะ³

Sungwan Sroemkaew, Panumart Neso, Mr.Somboon Jaruna

E-mail: sungpapassaro@gmail.com, E-mail: mcpupali001@gmail.com,

E-mail: Samaja_@hotmail.com

Received: November 20, 2024 Revised: December 23, 2024

Accepted: December 26, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงเอกสารโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรม คือ สิ่งที่แสดงออกทางใจ จริยธรรม คือ การแสดงออกทางกาย รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ มีสติรู้เท่าทัน คุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนให้มีปัญญามีความรู้ มีศีลธรรม ส่วนหลักกัลยาณมิตร คือ หลักการและคุณธรรม 7 ประการ ที่เป็นคุณลักษณะของกัลยาณมิตรตามหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา (1) ปิโย เป็นผู้อดมด้วยปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรม (2) ครุ มีความหนักแน่น ตั้งตนอยู่ในสัมมาทิฐิ (3) ภาวนียะ คือ รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ (4) วตฺตา จ พร้อมรับฟังคำปรึกษาข้อซักถาม (5) วจนกฺขโม อธิบายเนื้อความที่ยากให้เข้าใจได้อย่างง่าย (6) คมภีรญจ ถ้า กตฺตา ประพฤติปฏิบัติอยู่ในธรรม และ (7) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่แนะนำในเรื่องไร้สาระ ไม่ชักจูงในทางที่เสียหาย

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม.

² อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม.

³ อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม.

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ (1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (2) ประพฤติสมควรแก่ฐานะ ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องชอบธรรม (3) มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (4) รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ แนะนำ ว่ากล่าว ตักเตือน และเป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) มีความอดทนต่ออุปสรรค (6) เป็นผู้กระทำจริงในสิ่งที่สอนแก่ผู้อื่น และ (7) เป็นผู้นำและแบบอย่างของสังคม องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย MBG+7 – MODEL

คำสำคัญ : กัลยาณมิตร, กัลยาณมิตรธรรม

Abstract

This research aims (1) to study the principles of morality and ethics in Buddhist scriptures, (2) to study the principles of the Seven Kalyanamitra Dhamma in Buddhist scriptures, and (3) to study the development of morality and ethics according to the Seven Kalyanamitra Dhamma in Theravada Buddhist scriptures. This research is a documentary research using descriptive analysis

The research results found that morality is something expressed in the mind, ethics is something expressed in the body, knowing what should and should not be done, being mindful and aware. Morality is an important foundation in developing people to have wisdom, knowledge, and morality. The 7 Kalyanamitra principles are 7 principles and morals that are characteristics of Kalyanamitra according to the Buddhist principles in Buddhism. (1) Piyo is a person who is rich in wisdom in both worldly and spiritual matters. (2) Kru is firm, and maintains the right view. (3) Bhavaniyo is knowing how to explain things so that they can be understood. (4) Vatta is ready to listen to advice and questions. (5) Vajanakkhamo is explaining difficult content so that it is easy to understand. (6) Gambhiranaja kathaṃ kattā is practicing the Dhamma. And (7) No catthane niyojaye does not advise on nonsense and does not lead in a harmful way.

The development of morality according to the 7 Kalyanamitra principles is (1) having good human relations. (2) behaving appropriately according to one's status. (3) have true knowledge and wisdom, be a trainer and always improve yourself; (4) know how to explain, advise, warn and be a good consultant; (5) be patient with obstacles; (6) be able to actually do what you teach others; and (7) be a leader and role model for society. Knowledge gained from research

Keywords : Kalyanamitra, Kalyanamitra Dhamma 7

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญสถาบันหนึ่ง ที่น่านโยบายของทางการศึกษาไปสู่ภาคปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ การจัดการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับบุคลากรทางการศึกษาเป็นสำคัญ ความหวังในอนาคตของเยาวชนของชาติจึงต้องฝากไว้กับบุคลากรทางการศึกษา เป็นความหวังในอนาคตของเยาวชนในชาติ⁴ จึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องบริหารจัดการในการงานในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จให้จงได้ การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนต้องถือเป็นสิ่งสำคัญมีองค์ประกอบอยู่ 2 ประการ คือคนและงาน หมายความว่า การบริหารคนอย่างไรจะได้มาซึ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ คนถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการการประกอบวิชาชีพ สภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาที่ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการวางแผนอัตราากำลังคน การเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คุณภาพของบุคลากร จำนวนครูและบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จึงทำให้มีผลกระทบถึงงานทางด้านวิชาการ แต่ทั้งนี้ ล้วนส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารทั้งสิ้น ถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อการปฏิบัติงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาองค์กร และพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เป็นองค์กรยุคใหม่ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพและความคุ้มค่า บุคลากรต้องมีความเป็นมืออาชีพ มีศักยภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพ

คุณธรรมจริยธรรม เป็นความประพฤติที่ดี ทั้งทางกายและจิตใจ ไม่เพียงส่งผลต่อตนเองเท่านั้นแต่ยังส่งผลดีต่อผู้อื่น เพื่อนร่วมงาน และสังคมโดยรวม⁵ ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการที่ดี คือ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัยทำให้นักเรียนสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วยิ่งขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนและเยาวชนของชาติรับข้อมูลและปฏิบัติตามโดยไม่แยกแยะระหว่างสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการเลียนแบบที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม และก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น การกระทำความผิดอาชญากรรม การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการใช้สินค้าฟุ่มเฟือย

⁴ สมชาย รัตนทองคำ, **ปรัชญาการศึกษา**, (ขอนแก่น: คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2556, หน้า 12.

⁵ แสง จันทร์งาม, **คู่มือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2550), หน้า 14.

พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมในการสร้างความสงบสุขในสังคม คนในสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยให้สังคมมีความสงบสุขและน่าอยู่อาศัยมากขึ้น และในขณะเดียวกัน หากบุคคลในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม แม้จะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพียงใด ย่อมยากที่จะมีความสงบสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญและเป็นพื้นฐานของการเป็นบุคลากรที่ดีในอนาคต การเริ่มต้นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นช่วงเวลาที่สามารถเรียนรู้และซึมซับความคิดที่ถูกต้องได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต และยังเป็นรากฐานที่นำไปสู่ความเจริญงอกงาม ความมั่นคง มั่งคั่ง และความสงบสุข จึงต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรมหากบุคคลขาดคุณธรรมจริยธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสงบคงเป็นไปได้ยาก การขาดคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงแต่ส่งผลร้ายต่อตนเอง แต่ยังส่งผลเสียต่อผู้อื่นและก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ปัญหาต่าง ๆ ล้วนเกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรม การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คุณสมบัติของมิตรแท้ เป็นหลักธรรมอันพึงปฏิบัติ

ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมจำเป็นต้องนำหลักการต่าง ๆ มาปรับใช้และบูรณาการ เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการดำเนินชีวิตและเสริมสร้างสังคมที่สงบสุข หลักการที่สำคัญในที่นี้ ได้แก่ หลักกัลยาณมิตรธรรม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นและมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับบุคคล และส่งผลดีต่อความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์

พระพุทธศาสนาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคุชชินีพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรทางการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนวัดลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจและกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยในปีการศึกษา 2567

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ขอนัดหมาย และเข้าพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนด จากนั้นจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เริ่มสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ และเนื่องจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จึงสามารถตั้งคำถามที่มีลักษณะเจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียดต่าง ๆ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในการดำเนินการวิจัย
2. ขอสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษา เพื่อหารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนวัดลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และประชาชนที่มีส่วนร่วมในโรงเรียน ด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงใช้เทปวีซีดีเสียง และสมุดโน้ตในการจดประเด็น เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างต่อเนื่องและอยู่ในกรอบของวัตถุประสงค์ในการวิจัย
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 18 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกในประเด็นรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปสังเคราะห์ วิเคราะห์เชิงคุณภาพต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Field Work Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญทั้ง 7 ประการ ตามหลักกัลยาณมิตร 7 โดยอาศัยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และการบันทึก ผู้วิจัยได้นำแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการจำแนกข้อมูล ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาประมวล สังเคราะห์ วิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ และอธิบายความเชื่อมโยงกันโดยการเขียนในเชิงพรรณนาเป็นการเขียนเรียงความโดยสอดแทรกความรู้จากสภาพความเป็นจริงลงไปและประยุกต์ เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันให้ทันสมัยเข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคม

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับทัศนะและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม

ผลการวิจัย

1) จากการศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า หลักคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการพัฒนา และเป้าหมายการพัฒนา โดยใช้หลักไตรสิกขาประกอบด้วยอภิสัสสิกขา (ศีล) อภิจิตตสิกขา (สมาธิ) และอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาในสังคมไทยเราต้องเป็นนักรวางแผนที่ดี รู้ว่าสิ่งใดควรทำก่อนและทำภายหลัง ยกย่องคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ทั้งปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม เป็นการพัฒนาทั้งกายสังขารแวดล้อม อารมณ์ และสติปัญญาให้รู้เท่าทันพัฒนาวัฒนธรรมให้มั่นคงยิ่งขึ้นทั้งด้านวัตถุก็ดี ด้านจิตใจก็ดียิ่งควรควบคู่กันไป ในการคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม จิตใจก็ย่อมดีขึ้น ทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า มีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญ ปัญหาของสังคมไทยปัจจุบันวันนี้เกิดจากคน ปัญหาเริ่มต้นที่คน และมีผลกระทบถึงคน การแก้ปัญหาสังคมไทยจึงต้องแก้ด้วยการพัฒนาคน เพื่อให้คนมีปัญหา มีความรู้มีคุณธรรมและมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต การอบรมจริยธรรมจึงมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือที่ตัวบุคคล ดังพุทธพจน์ที่ว่า ประโตโฆสะ เป็นการประกอบด้วยสิ่งแวดลอมที่ดี ด้วยหลักที่ว่าการมีกัลยาณมิตร ใช้ปัญญาพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้อง มีโยนิโสมนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน เป็นการเสริมสร้างส่งเสริมกันให้น่าหลักธรรมข้างต้นไปใช้ให้เกิดผลจริง ๆ

2) จากการศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า ต้องมันสอดส่องดูแลความทุกข์สุขอย่างเสมอของกันและกัน ประกอบด้วยความเมตตา และที่สำคัญต้องเป็นมิตรที่ดี มิตรแท้ ไม่เป็นมิตรปกกลอก ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 คือ ฐานที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งทางโลก และทางธรรมจะต้องมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ดังนี้

1. ปิโย คือ ต้องทำตัวให้สุภาพคนที่เข้าใกล้สามารถรู้สึกอบอุ่นน่าไว้วางใจ เป็นที่พึ่งได้ สุภาพอ่อนโยนมีคุณธรรมจริยธรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อนร่วมงาน เป็นพ่อแม่ที่ดีของนักเรียน เป็นที่ปรึกษาที่ดีทั้งต่อเพื่อนร่วมงาน และนักเรียน

2. ครุ คือ จะเน้นไปทางการทำตัวให้เป็นที่เคารพ น่าเลื่อมใส ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นที่เคารพนับถือของเด็กและผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญา ตระหนักได้ว่าอะไรถูกผิด สิ่งควรหรือไม่ควรทำในการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีความเมตตากรุณา

3. ภาวนีโย คือ เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้มีคุณธรรม มีความประพฤติดีงาม น่ายกย่อง ในฐานะผู้ทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กและผู้ปกครอง

4. วตตา จ คือ ในฐานะครูผู้เป็นแม่พิมพ์ของชาติต้องมีเหตุผล กล่าวแต่คำสุภาพไม่ใช่ อารมณ์ในการตัดสิน ประรณาดิต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน และเป็นนักพูดที่ชาญฉลาดในการใช้ ถ้อยคำ น่ารับฟัง มีเหตุผลรู้จักกาลเทศะในการพูด ให้เกียรติกันและกันด้วยความจริงใจ

5. วจนกขโม คือ มีเหตุผล มีสติ อดทนต่อถ้อยคำที่จะมากระทบ ระมัดระวังไม่ให้เกิด ปัญหาในองค์กร ให้ความสำคัญในการแก้ไขเผื่อเวลาจะว่ากล่าวสั่งสอนต้องว่ากล่าวสั่งสอนอย่าง รู้เท่าทัน ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ

6. คมกิริยจ กถ กตตา คือ ต้องฝึกฝนหาประสบการณ์ในสิ่งที่จะอธิบายให้บุคคลผู้รับสาร เข้าใจในเรื่องที่ลึกซึ่งต้องศึกษาข้อมูลนั้นก่อน ถ่ายทอดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวานใช้ถ้อยคำที่ เข้าใจได้ง่ายสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนรู้

7. โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่แนะนำในเรื่องไร้สาระ ก่อให้เกิดโทษ และไม่ชักจูงในทาง ที่เสียหายป้องกันไม่ให้น่าในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หลงไปในทางที่ผิดด้วยความจริงใจ

3) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถร วาท พบว่า มีประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตรธรรม มีหลักการสำคัญ คือ ปิโย (น่ารัก) ประกอบด้วย (1) วางตัวและแต่งกายเหมาะสม (2) มีเมตตากรุณา และ (3) สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ และก่อให้เกิดความสุขแก่นักเรียนและเพื่อนร่วมงาน, ครุ (1) ทำตัวให้น่าเชื่อถือและเคารพ (2) หนักแน่นในหลักการความถูกต้อง และ (3) มีความเป็นกลางและยุติธรรม, ภาวนีโย ประกอบด้วย (1) มีความรู้ดีทั้งทางโลกและทางธรรม (2) มีศรัทธา เคารพ การตัดสินใจของนักเรียนและประชาชนทั่วไป และ (3) มีความประพฤติดีทางกายวาจาและจิตใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง, วตตา จ ประกอบด้วย (1) ชี้แจงและอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย (2) สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี (3) ใช้จิตวิทยาในการสร้างความสัมพันธ์และให้คำปรึกษา (4) พูดจาด้วยหลักเหตุผลและมีหลักฐานอ้างอิง (5) รู้จักพูดให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส, วจนกขโม ประกอบด้วย (1) มีความอดทน อดกลั้นต่ออารมณ์ ทั้ง ต่อตัวเองและจากคนอื่น (2) รับฟังความคิดเห็นคนอื่นด้วยความจริงใจและประรณาดิ และ (3) มีความเมตตากรุณาในการว่ากล่าวตักเตือน, คมกิริยจ กถ กตตา ประกอบด้วย (1) ทบทวนตนเอง เสมอ (2) แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอและนำมาใช้ในชีวิตรประจำวัน และ (3) อธิบายความโดยมุ่งหวัง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับสาร, โน จฏฐาเน นิโยชเย ประกอบด้วย (1) ไม่แนะนำสิ่งชั่วร้าย (2) แนะนำเฉพาะสิ่งที่ เป็นประโยชน์และดีงาม (3) พูดชักชวนเรื่องสามัคคี และ (4) ภูมิปัญญาที่จะ แยกแยะสิ่งใดถูก-ผิด สิ่งใดชั่ว-ดี สิ่งใดควร-ไม่ควร

2. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า ปิโย ประกอบด้วย (1) การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี (2) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นเสมอ (3) กิริยามารยาทอ่อนน้อม ถ่อมตน (4) มีบุคลิกดีเป็นมิตร และเชิญชวนให้ผู้คนอยากเข้าใกล้ (5) ไม่ยกตนข่มท่าน เคารพและให้เกียรติผู้อื่น (6) ไม่ทำตัวเองเป็นภาระ และ (7) รู้จักเกรงใจและลดทิฐิมานะ, ครุ ประกอบด้วย (1)

มีกิริยาสุภาพ (2) เป็นผู้รับฟังที่ดี (3) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น (4) ไม่หาข้ออ้างหรือข้อแก้ตัว (5) ควบคุมอารมณ์ของตนเอง (6) ไม่ผูกโกรธ อาฆาตผู้อื่นและ (7) ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่, ภาวนีโย (เป็นที่เจริญใจ) ประกอบด้วย (1) หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ (2) นำความรู้มาพัฒนาตนเองและผู้อื่น สังคม (3) มีความคุณธรรม จริยธรรม (4) มีความสามารถดีด้านการสอน (5) ประพฤติตนให้น่าเคารพ ศรัทธา (6) มั่นใจในหลักกรรมคือกรรมดี-ชั่ว ย่อมส่งผลดีและร้ายต่อตน ผู้อื่น และสังคม และ (7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน, วตฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้เหตุผล) ประกอบด้วย (1) มีสติสัมปชัญญะในการตัดสินใจ พูดและทำ (2) พูดให้มีหลักเหตุผลและหลักฐานอ้างอิง (3) ชี้แจง อธิบายให้เข้าใจง่ายและถูกต้อง (4) ฉลาดในการพูดถูกบุคคลและโอกาส (5) บรรณาการดีต่อเพื่อนร่วมงานและนักเรียน (6) ตั้งมั่นในหลักคำสอนที่ถูกต้อง และ (7) ชักนำผู้หลงผิดให้กลับมีความเห็นถูกต้อง, วจนกฺขโม ประกอบด้วย (1) มีนิสัยอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ (2) รู้จักอดทนต่อถ้อยคำของผู้อื่น (3) ไม่วิวาทกับเพื่อนร่วมงานและนักเรียน (4) สร้างความไว้วางใจแก่ผู้อื่น (5) ไม่สร้างศัตรูแต่สร้างมิตร (6) ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ และ (7) ประหยัดและอดทนต่ออำนาจกิเลส อบายมุข, คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา ประกอบด้วย (1) เตรียมพร้อมในการสอนทุกครั้ง (2) สอนให้นักเรียนมีความสุขและได้ความรู้ (3) มุ่งการพัฒนาการของนักเรียนตามผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน (4) แสวงหาเทคนิคและวิธีการใหม่ในการสอนให้มีประสิทธิภาพ (5) มุ่งให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (6) ทบทวนบทเรียนและหลักสูตรเสมอ และ (7) อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้ง่าย, โน จฺญฺสาเนนฺนิโยชเย ประกอบด้วย (1) ประพฤติตนเป็นต้นแบบที่ดีของนักเรียน (2) ไม่ติดอบายมุข (3) ตั้งตนอยู่ในหลักเบญจศีล-เบญจธรรม (4) ไม่ทำทุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (5) หมั่นสวดสวดความประพฤติเสมอ (6) สร้างความปลอดภัยให้เกิดแก่นักเรียนและผู้ปกครอง และ (7) ไม่ชักจูงในทางไร้สาระและอบายมุขที่ผิด ๆ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ไม่ได้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่ต้องมีส่วนร่วมมุ่งมั่นตั้งใจ ต้องลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเริ่มต้นที่สถาบันครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด ส่วนบุคลากรทางการศึกษาต้องมีจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างเคร่งครัดตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา สื่อมวลชนจะต้องผนึกกำลังร่วมกันเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยึดหลักคุณธรรมนำชีวิตไปสู่ความสุข อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของนายพลวงษ์รัชกาลที่ 9 คำพ่อสอน : ประมวลพระบรม

ราโรวาทและพระราษดาร์สเกยวกับเดกและเยาวชน⁶ พมพ์ครั้งที่ 6 ทรงตรัสไว้ว่า การศกษาเป็น ปจยัยสาคัญในการสร้างและพัฒนางคความรู่ ความคิดความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังกมและบ้านเมองใดให้การศกษาที่ดเกยวชนดอยางครบถ้วน ถ้วนพอเหมาะกันทุกๆ ดาน สังกม และบ้านเมองนั้นก็จะมพลเมองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธารงรักษาความเจรญมนคงของประเทศชาติ และพัฒนาใหเก้าวหน้าตอปไดโดยตลอด สอดคล้องกับงานวจยของพระมหากษานนท ชัยมมงคล เรือง “การศกษาการพัฒนาคุณธรรมจรยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุลวัดปรนายก สังกัดส้านงานเขต พ้นที่การศกษาประถมศกษากรุงเทพมหานคร”⁷ สรุปความไดว่าจรยธรรมมีความสาคัญสาคัญสำหรับเด็กในการปูพื้นฐานลักษณะอันดีงามใหกับเด็ก ควรใหเด็กเกิดความรู่ความเข้าใจที่จะนำไปปฏิบัติใหเกิดเป็น นิสัย การพัฒนาเด็กมี 3 ดาน คือ (1) ดานพุทธิปัญญา (2) ดานจิตพิสัย (3) ดานทักษะพิสัย สอดคล้อง กับงานวจยของ จุรรัตน นุรักษ์ เรือง “การพัฒนาจรยธรรมดานความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดย ใชกิจกรรมการเล่านิทาน ศูนย์การศกษาพิเศษ เขตการศกษา 3 จังหวัดสงขลา”⁸ ผลการวจยพบว่า คุณธรรมจรยธรรม มีความสาคัญเป็นอย่างยิ่งตอบุคคล องค์กร และสังคม เป็นแบบแผนในการ ประพฤติปฏิบัติในชีวิตที่ส่งผลใหมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทางกาย จิตใจ เป็นคนดีคนเก่งของสังคม ทำใหการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคม การ พัฒนาสังคมไทย ต้องเป็นนัวางแผน เป็นการพัฒนากายสังแวดล้อม และสติปัญญา มีประโยชน์ และสร้างสรรคเป็นประโยชน์ตอสังคม และประเทศชาติ

คุณธรรมจรยธรรม ประกอบด้วยความเมตตา ที่สำคัญต้องเป็นมิตรแท้ ทั้งตอบุคคลาการ ด้วยกัน ตอเด็กและผู้ปกครอง หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นพื้นฐานก่อใหเกิดความเจรญอกงามมี การพัฒนาไปในทิศทางที่ดีทั้งตอตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับงานวจยของ นาริรัตน กวางขวาง เรือง “การบริหารงานโรงเรียนโดยใชหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนใน

⁶ พระบาทสมเด็จพะปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพอสอน: ประมวลพระบรมราโรวาทและ พระราษดาร์สเกยวกับเด็กและเยาวชน, พมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: โรงพมพ์กรุงเทพมหานคร, 2552), หน้า 87.

⁷ พระมหากษานนท ชัยมมงคล, “การศกษาการพัฒนาคุณธรรมจรยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุล วัดปรนายก สังกัดส้านงานเขตพ้นที่การศกษาประถมศกษากรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศกษาศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, 2561), หน้า 15.

⁸ จุรรัตน นุรักษ์, “การพัฒนาจรยธรรมดานความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใชกิจกรรมการเล่า นิทาน ศูนย์การศกษาพิเศษ เขตการศกษา 3 จังหวัดสงขลา”, สารนิพนธ์ศกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2564), หน้า 40.

สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร”⁹ สรุปความได้ว่า บุคคลที่เราคบหาสมาคมด้วย เราให้ความสำคัญกับเพื่อน เพราะเป็นผู้ที่เราคิดว่าหวังดีกับเรา คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นผู้ที่จะชักนำเราไปในทางที่ดี ที่เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับพระปิฎกโกศล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู” ผลการวิจัยพบว่า กัลยาณมิตร คือ มิตรแท้ที่ดี ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี ด้านปิโย ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นแม่พิมพ์ต้นแบบแก่ศิษย์ ด้านครู คือ ความน่าเคารพ และด้านวตฺตา จ คือ ครูต้อง รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน และเป็นที่ปรึกษาที่ดีของศิษย์ อยู่ในระดับมาก

หลักของเบญจศีลข้อที่ 4 คือ มุสาวาทาเวรมณี และหลักธรรมทางที่เป็นไปในทางเจริญรุ่งเรือง ผลักดันไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต เช่น ละการพูดเท็จ ไม่ยอมกล่าวเท็จ เว้นการพูดส่อเสียดทำให้แตกร้างกัน, พูดแต่คำสุภาพอ่อนหวาน คือเว้นขาดจากการประพาดิวาจาหยาบและเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริงมีเหตุผล สอดคล้องกับจूरित्तน์ นूरिक्ष ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรม เป็นต้นแบบที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งต่อบุคคล องค์กร และสังคมเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตที่ส่งผลให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทางกาย จิตใจ เป็นคนดีคนเก่งของสังคม ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างมีความสุขและเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคม บทบาทหรือต้นแบบ ของกัลยาณมิตรที่ดีที่พึงประสงค์ เป็นระบบการฝึกอบรมขั้นศีลที่เรียกว่า อธิศีลสิกขา โดยเป็นข้อปฏิบัติ และหลักความประพฤติต่าง ๆ ซึ่งมีหลายหมวด ธรรมที่สอดคล้องกันทั้งหลักกรรมบถ หลักเบญจศีลหลักสุจริต รวมถึงหลักกวจาสุภาสิตและหลักอันเป็นแกนกลางสำคัญ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้รูปแบบ MBG+7 – MODEL คือ M = Mental Morality (ศีลธรรมทางจิต), B = Bodily Morality (ศีลธรรมทางกาย), G+7 = Good Friends (กัลยาณมิตร 7 ประการ)

ศีลธรรม คือ การไม่ละเมิดต่อสิ่งที่จะเป็นเหตุทำลายความดีงามแห่งคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดการเสื่อมลง มีเบญจศีล เบญจธรรม เป็นต้น

⁹ นารัตน์ กว้างขวาง, “การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), หน้า 35.

M = Mental Morality (ศีลธรรมทางจิต) หมายถึง การมีคุณธรรมทางจิตใจ เป็นความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจจนเกิดเป็นจิตสำนึกที่ดี ซึ่งเป็นฐานของจิตสำคัญในการสร้างทิศทางการทัศนคติและพฤติกรรม

B = Bodily Morality (ศีลธรรมทางกาย) หมายถึง จริยธรรม เป็นความประพฤติทางกายและวาจาที่แสดงออกมา หรือแนวทางในการปฏิบัติตนที่เหมาะสมแก่การยึดปฏิบัติตามความดีงามแห่งคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเติบโตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จึงเปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของผู้เรียน ให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ควร และละทิ้งสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย โดยการสอดแทรกไปกับกิจกรรม หรือแบบฝึกเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชุด ฝึกคิด ฝึกธรรม ระดับประถมศึกษา

G+7 = Good Friends (กัลยาณมิตร 7 ประการ) (1) ปิโย (น่ารัก) (2) ครุ (เคารพ) (3) ภาวนิโย (น่าเจริญใจ น่ายกย่อง) (4) วตฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้ผล เป็นที่ปรึกษาที่ดี) (5) วจนฺทฺขโม (อดทนต่ออุปสรรค) (6) คมฺภีรณฺจ กถ กตฺตา (อธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน เรื่องลึกซึ้งให้เข้าใจ) และ (7) โน จฏฺฐาเนนนิโยชเย (ไม่ชักนำไปในอุทาหรณ์)

ตารางแสดงโมเดล G+7: Good Friends

หลักกัลยาณมิตร	G+7: Good Friends	Mental Morality	Bodily Morality
หลักปิโย (น่ารัก)	1) ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี		✓
	2) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นเสมอ	✓	
	3) กิริยามารยาทอ่อนน้อมถ่อมตน		✓
	4) มีบุคลิกดีเป็นมิตร และเชิญชวนให้ผู้อื่นอยากเข้าใกล้		✓
	5) ไม่ยกตนข่มท่าน เคารพและให้เกียรติผู้อื่น	✓	
	6) ไม่ทำตัวเองเป็นภาระ		✓
	7) รู้จักเกรงใจและลดทิฐิมานะ	✓	
หลักครุ (น่าเคารพ)	1) มีกิริยาสุภาพ		✓
	2) เป็นผู้รับฟังที่ดี	✓	✓
	3) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น		✓
	4) ไม่หาข้ออ้างหรือข้อแก้ตัว	✓	
	5) ควบคุมอารมณ์ของตนเอง	✓	

	6) ไม่ผูกโกรธ อาฆาตผู้อื่น	✓	
	7) ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่	✓	✓
หลักภวนีโย (เป็นที่เจริญใจ)	1) หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ	✓	✓
	2) นำความรู้มาพัฒนาตนเองและผู้อื่น สังคม	✓	✓
	3) มีความคุณธรรม จริยธรรม	✓	✓
	4) มีความสามารถดีด้านการสอน		✓
	5) ประพฤติตนให้น่าเคารพ ศรัทธา		✓
	6) มั่นใจในหลักกรรมคือกรรมดี-ชั่ว ย่อมส่งผลดีและร้าย ต่อตน ผู้อื่น และสังคม	✓	
	7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน		✓
วตฺตา จ (รู้จักพูดให้ได้ เหตุผล)	1) มีสติสัมปชัญญะในการตัดสินใจ พูดและทำ	✓	✓
	2) พูดให้มีหลักเหตุผลและหลักฐานอ้างอิง		✓
	3) ชี้แจง อธิบายให้เข้าใจง่ายและถูกต้อง		✓
	4) ฉลาดในการพูดถูกบุคคลและโอกาส		✓
	5) ประรณนาดีต่อเพื่อนร่วมงานและนักเรียน	✓	
	6) ตั้งมั่นในหลักคำสอนที่ถูกต้อง	✓	
	7) ชักนำผู้หลงผิด ให้กลับมีความเห็นถูกต้อง		✓
วจนกฺขโม (อดทนต่อถ้อยคำ)	1) มีนิสัยอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ	✓	✓
	2) รู้จักอดทนต่อถ้อยคำของผู้อื่น		✓
	3) ไม่ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมงานและนักเรียน		✓
	4) สร้างความไว้วางใจแก่ผู้อื่น		✓
	5) ไม่สร้างศัตรูแต่สร้างมิตร		✓
	6) ทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์		✓
	7) ประหยัดและอดทนต่ออำนาจกิเลส อบายมุขต่าง ๆ	✓	✓
คฺมกิริยจ กถํ กตฺตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้)	1) เตรียมพร้อมในการสอนทุกครั้ง		✓
	2) สอนให้นักเรียนมีความสุขและได้ความรู้		✓
	3) มุ่งการพัฒนาการของนักเรียนตามผลสัมฤทธิ์ทางการ ศึกษาของนักเรียน		✓
	4) แสวงหาเทคนิคและวิธีการใหม่ในการสอนให้มี		✓

	ประสิทธิภาพ		
	4) มุ่งให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน		✓
	6) ทบทวนบทเรียนและหลักสูตรเสมอ		✓
	7) อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้ง่าย		✓
โน จงฐาเน นโยบาย (ไม่ชักนำในฐานะ)	1) ประพฤติตนเป็นต้นแบบที่ดีของนักเรียน	✓	✓
	2) ไม่ติดอบายมุข		✓
	3) ตั้งตนอยู่ในหลักเบญจศีล-เบญจธรรม	✓	✓
	4) ไม่ทำทุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง		✓
	5) หมั่นสอดส่องความประพฤติของนักเรียนเสมอ		✓
	6) สร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง		✓
	7) ไม่ชักจูงนักเรียนในทางไร้สาระและอบายมุขที่ผิด ๆ		✓

บทสรุป

ศีลธรรม คือ การไม่ละเมิดต่อสิ่งที่จะเป็นเหตุทำลายความดีงามแห่งคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดการเสื่อมลง มีเบญจศีล เบญจธรรม เป็นต้น การมีคุณธรรมทางจิตใจ เป็นความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจจนเกิดเป็นจิตสำนึกที่ดี ซึ่งเป็นฐานของจิตสำคัญในการสร้างทิศทางทัศนคติและพฤติกรรม การมีจริยธรรม เป็นความประพฤติทางกายและวาจาที่แสดงออกมา หรือแนวทางในการปฏิบัติตนที่เหมาะสมแก่การยึดปฏิบัติตามความดีงามแห่งคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเติบโตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จึงเปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของผู้เรียน ให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ควร และละทิ้งสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย โดยการสอดแทรกไปกับกิจกรรม หรือแบบฝึกเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ชุดฝึกคิด ฝึกธรรม ระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จूरรัตน์ นุรักษ์. “การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา”. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2564.

นาริรัตน์ กว้างขวาง, “การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, 2552.

พระมหาชานนท์ ชัยมงคล. “การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, 2561.

สมชาย รัตนทองคำ. ปรัชญาการศึกษา. ขอนแก่น: คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

แสง จันทรงาม. คู่มือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2550.

